ՖԻԱԹԼԱՐ

Իսթանպօլ իչին սէնէլիկ մէճիտ 10
Ալթը այ. " 5
Իւչ " " 3

Թաշրալար իչին մէճիտիյէ 10
Ալթը այ. " 5
Բօսթա իւճրէթի պէտէլ այրը տըր.

ԻԼԱՆԼԱՐ

Պիրինճի սէֆա իչին սաթըրը 3 ղշ.
Իքինճի " " " 2 ղշ.
Իւչիւնճիւ " " " 1 ղշ.

30 ՓԱՐԱ

Մանզումէի Էֆքեար

ՄԻԻՆԵՏԻԻ ԻՐՃԻԷՐԸ

1298 ԹԷՄՈՒԶ 23 1299 ՐԱՄԱԶԱՆ 20 30 ՓԱՐԱ

Իլան օլընաճագ գօնդուլաճագ իլանաթ ու իւխթարըն սաթըրը 3 ղշ.

Մէքթուպլար ... պօստա ... խանէ ...

Իտարէխանէ, Իսթանպօլտա, Պալըքբազարը Բէնդլէնպիլ-պազարընտա Իբսի խան Նումարօ 41.

(Ղուճիւնլուրու կեօքչէ-չէն Բուլկեր-ֆէրտ)

Լոնտրա 3 օգոս.

Ժէնէրալ սըր Կարնէթ Ուօլսլէյ միւսըրի ասաքիրի մուհաֆազասըյլա պէրապէր, տիւնքի կիւն Գալագիւա վափօրունա րաքիպէն, Մըսըրա միւթէվէճճիհէն հարէքէթ կիւէտի:

Վիէննա 4 օգոս.

Մ. Նէլիտօֆ Տէրխասատէթէ միւթէվէճճիհէն հարէքէթ իմմիւ Մըսըրը մատիւէյն, Պէրլինէ վէ Վիէննայա տախի օղրաեաճագ տըր:

Ֆօչա վէ Սմօլացտա սաքէրիլթանրիրի իճրա օլունուպ հիչ պիր վուգուաթ զուհուրա կէլմէտի. — մահալլաթը մէզքիւրէտէ Մ. Քալլեաէ հիւսնի գապուլիյէթէ իպրազ օլունմուշ տուր:

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Գօնֆէրանս, պու կիւն Գալաթայտա խարիճիյէ նազըրը Սաիտ բաշա հազրէթլէրինին գօնաղընտա ագտ իճթիմա խութէքէք տիր: Սօն իճթիմատա վերիլէն գարար իւզէրինէ, գօնֆէրանսըն միւզաքէրաթընա չիմտիլիք թէվագգուֆ խոլընէճէք տիր:

Մ. Օնու, իճթիմալարտա հազըր պուլունմազտա տըր,

—

Տէրվիշ բաշա հազրէթլէրի, եարըն Իզզէտտին վափօրու հիւմաեունունա րաքիպէն վէ Մըսըրա միւթէվէճճիհէն հարէքէթ խոլընէճէք տիր:

—

Մաժօր Թրօթթըր, տիւնքի կիւն Գալաթ Ալիէէէ ազիմէթլէ, պաշ վէքիլ վէ խարիճիյէ նազըրը բաշալար հազարաթըյլա միւլագադ իթմիշ տիր:

—

Հալէպ նիշան մաաշընը ալամամըշ օլան քէթէպէէէ, իտթիգրագ օլունան մէպալիղտէն չէհրի մէզքիւր մաաշընըն եարըն իթասընա պաշլանաճաղը մահէլլունիյէթէ իշիտիլմիշ տիր:

—

Րուսիանըն Տէրխասատէթ օրթա էլչիլիկինէ թայինի օլունան Մ. Նէլիտօֆ ալաֆրանկա օգոստոս աէրնըն 11 ինճի, կէլէճէք բէնշէմպիհ կիւնիւ, Տէրխասատէթէ կէլէճէք իմիշ:

—

Էվվէլքի կիւն, Տօնիէլ Բաբա գումբանեասը վափօրլարընտան Ա․րարատ նամ վափօրտա եւ․ք չըգարըլմագտա օլան պիր Թայֆէնին կէօքսինէ պիր պալտա տիւշէրէք պինչարէեի եօղուլմուշ տուր:

—

Իսթըրին էքմէքէօ ղազէթասընըն իֆատէսինէ կէօրէ, Մըսրա կիտէճէք օլան ասքէրին հարպիէէէ լըզըմ կէլէն մաաշը քեօմիւրիւնիւն իթասը հազըրլըտա, Թիւճճարտան Մ. Րօսէլ իլէ հարպիէէ նէզարէթի պէյնինտէ իճրա խոէն գօնթրաթ ագտ խոլընմիշ օլտուղու, էվվէլքի կիւնտէն տիւն ագշամա գատար իքի պին թօնէլաթօ քեօմիւր սէֆայինէ թէհմիլ օլունմուշ տըր:

—

Իսկիւտարտա Վալիտէ ճամիի չէրիֆի մահալլէսիմի, մահալլէ եարմաղ իմամը իքէն, գանմոլլըրտէն պիրինին իրի էլինտէն չըգմըշ, վէ իրի թուլթսրմ աէր իքէն, չէրիֆէտէն էյլիւլիւ էնիատէ տիւշիւպ վէֆաթ իթմիշ տիր:

—

Տամատը հազրէթի Շէհրիեարի սաատէթլու Մէհմէտ բաշա հազրէթլէրինին սէյահաթ թարիգիյէ Բէթէրպաշլըզա վաքըլ օլտուղըրը, օրատան յուլիս 27 թարիխինտէ քէշիտէ օլունան պիր թէլէկրաֆնամէտէն անլաշըլմըշ տըր:

—

Տիւն ագշամ սաաթ իւչ րատտէլէրինտէ, Ագ-Սէրայտա Թրամվայ իլէ կէզմէկէ կիտէն պիր գատընըն, արապա իչինտէ վազը համլ իթտիկի իշիտիլմիշ տիր:

—

Մըսըրտան Տէրխասատէթէ կէլմիշ օլան Մէրամէթճեան իզզէթլու Ջենոբ պէյ հազրէթլէրի թարաֆընտան, պազը ղազէթալարըն նէշրէտթիքի մալիւմէլէրինէ գարշը, հագգընտա հայլի պէեան իյլէմէք իգթիզա էյլէտիքի, իրատ օլունան մէքթուպ տըր:

Մէզար-Պուրնու 23 յուլիս 1882

Միւէլլիֆ էֆէնտի

Ղազէթաի միւթէպերէլէրինին տիւնքի 4992 նումէրօլու նուսխասընտէ, Գահիրէտէ միլլէթիմիզ քիլիւէսինէ իլթիճա իյլէմիշ օլան պիչարէկիանտ եօխսուլլաեաց իսմինէ հազըրլըտա պիր պէեան կէօրիւլտիւ:

Մէզքիւր պէեանտէ, Գահիրէ միլլէթ սանտըղընըն պէնտէնիզտէ 400 լիրա գատար պիր բարասը պուլունտուղունու հայրէնիք ղազէթասը իշար իթմիշ օլտուղու ազունտուղունտան, մէզքիւր ղազէթանըն պունա տաիր եազտըղը պէնտի տէ միւթալաա իյլէտիմ:

Հայրէնիք, մէզքիւր պէնտինտէ Պու բարանըն նամըլ օլուպ տա եէրի տահիլ կէտիկի պիլինմէտիկինտէն, Բաթրիգխանէեի սէրիտէ պու պարայէ թահգիգաթ իճրասընա, վէ քէնտիսինէ վէրիլէն պու մալումաթ աղրը օլտուղու հալտէ մէպլաղը մէզպուրուն թահսիլինէ, Մըսըրտա պուլունան պիչարէ միլլէթտաշլարըմըզա եէթիշտիրիլմէսինէ, տավէթ իթմէքտէ, վէ պու պապտէ Բաթրիգխանէնին իճրաաթընա պէքլէնէճէկինի պէեան իյլէմէքտէ իտի:

Կէրէք Բաթրիգխանէէ վէ կէրէք սուրէթ միլլէթտաշլարըմըզա պու բարանըն պէնտէնիզէ նասըլ վէրիլմիշ օլտուղու հագգընտա պաղը մէրթէպէ մալիւմաթ վէրմէքլիկ էհէմմիյէթտէն ատտ իտէրիմ:

Գահիրէտէ միլլէթիմիզին Խորէնեան նամընտա պիր մէքթէպի պուլունմագտա օլուպ, պու մէքթէպի Կարապետ Գալուստեան իսմինտէ խայրխահ պիր զաթ պինա իթտիրմիշ, վէ մէսարիֆաթը իչին տախի 400 քիսսէ փարատան պիր չիֆթլիք վագֆ էյլէմիշ տիր. միւմաիլէյհ զաթ, մէզքիւր վագֆ էյլէտիքի «քիլիսէեի խարէ իտէնլէրին» պու չիֆթլիկի քիրայա վէրիպ, իրատընտան մէքթէպի հէր վագթ աշրք սաղլամալարընը վաքըֆ էթմիշ իսէ տէ, առաջնորդարան խարէսի, հէր նասըլ իսէ, պու մէքթէպի 1879 սէնէսի նիհայէթինէ գատար, գաբալը կիպի սագլամըշ տըր:

Միլլէթիմիզտէն վէ Երմէնի գաթօլիքլէրինտէն, պազը իւմէքէրվէր զաթլար, մէքթէպին պու հալինի կէօրէրէք, 1880 սէնէսի յունվարըն 1ինտէ «Ուսումնասիրաց ընկերութիւն» նամը իլէ պիր շիրքէթ թէշքիլ իթմիշլէր, վէ պազը միւթէպէր զէվաթ կէրէք հիսսէլէր իթասը իլէ, վէ կէրէք պաշգա վասըթալարլա համիյէթլէրտէ պուլունտուգլարը միւիւլլու, էհալիտէն տէ համիյէթտա 40ար բարա ալարագ, մէքթէպի մէզպուրու քիւշատ, վէ իտարէսինի տէրիւհտէ իթմիշլէր տիր: Խորէնեան վարժարանը, սօն վագթլարա գատար, 116 դրղ վէ էրքէք չօճուգլար տէվամ իյլէմէքտէ, վէ թահսիլի ուլում իթմէքտէ իտիլէր:

Մէզքիւր Ուսումնասիրաց ընկերութիւն խարէսինին արզուսու իտէ, օլ վագթտա գատար առաջնորդարան խարէսինտէ պուլունմուշ օլան չիֆթլիկին իրատընը տա տէրիւհտէ խուլ խոլմաղ աէ մէքթէպին պիր գած թէրագգը վէ թէգատտիմ իյլէմէսի գազիյէսի օլտուղընտան, մէզքիւր չիֆթլիկին իրատընըն, քէմաֆիլ իրմազ խոլ պիլէ, հիչ տէխիլ խոլ պիր միքտարընըն, մէքթէպին մասարիֆինա եարտըմ օլմագ իչին, պու խուսուսա թախսիսինէ ճահտ օլունմուշ իտէ տէ, մուվաֆֆագ օլունամամըշ, վէ պու արզունուն միւճուտ պուլմասընա պէքլէնիլմէքտէ պուլունմուշ իքէն, 1881 սէնէսի յուլիս 30ու ագշամը Երեւոխեան ժողովըն բէհիսի սանիսի Նարկիլէճեան Ջենոբ էֆէնտի, պէնտէնիզի, միլլէթէ միւհիմ պիր մէսէլէ իւզէրինէ միւզաքէրէ իյլէմէք իչին խանէսինէ տավէթ էյլէտի: Միւմաիլէյհին խանէսինէ թէճէմմիւ իտէն զաթլարըն իչիւ Քաղաքական ժողով ազասը, վէ իչիւ տախի մէքթէպ խարէսի ազասընտան իտիլէր:

Էհալի միւզաքէրաթտա, Քաղաքական ժողովըն, մէքթէպին չիֆթլիկինի, իճարէ գօնթրաթօսու միւտտէթինին խիթամընտա տաշշա տէ պէշ թայ պուլունտուղու հալտէ, իւչ սէնէլիք իճարէտան պէշ եիւզ Ֆրանգ ալթունու բէշինան ալմըշ, վէ տապէգէ միւհլէթ ա․ռաջնորդարանըն հիսապը ճարի սինէ սուրէ իթմէքլէ պաշլամըշ օլմաք անլաշըլմագտա լըտըր, մէքթէպ խարէսի աղասը վաքըֆ էթմէկ ընչտէնսիւլըր թայէպ իչէ միշէր խոլ տէ, Քաղաքական ժողով ազասը տախի մուգաաէէմ ճարի օլան ուսուլու տէվամըն խարասընտա պուլունմագտա օլտուղընտան, հիչ պիր շէյէ գարար վէրիլէմէմիշտիր:

Իրթէսի ճումա կիւնիւ Քաղաքական ժողովըն թէճէմմիւ իտէճէկի կիւն օլտուղու իչին, պէնտէնիզ տախի հէմ Երեւոխեան մէճլիսի առէնապետի վէ հէմտէ Ուսումնասիրաց ընկերութիւնըն գուրծադիր ժողով առէնապետի պուլունմամ միւնասիպէթի իլէ, օրատա սավէթ օլունմուշ իտիմ. մէճլիսին իճթիմաընտա պիր չօգ միւպահասալար ճէրէեան իյլէտիքտէն սօնրա, նիհաէէթ իքի թարաֆըն էֆքեարընը գապարթմամագ իչին, քիլիսէ ճիվարընտա պուլունուպ, միլլէթիմիզին մալը օլան, վէ հէւքիւմէթ մարիֆէթիյլէ հէտմ օլունմուշ պուլունան աթիգ խանէնին ընչաաթընա կիտէճէք մէսարիֆէ, պէլ հիսսա օլմագ իւզրէ, մէզպուր մէզպուրուն թէսլիմինէ գարար վէրիլ, «Ուսումնասիրաց» գայտ իթմիշլէր: Անճագ չուլքարընըն տա պէեանընը ուսումնասիրաց քի, պու պիր գած կիւն զարֆընտա 500 Ֆրանգ ալթունունտան 75ի սարֆ օլունմուշ, վէ 425ի գալմըշ իտի իսէ տէ, պունուն տախի հիչ տէխիլ խոլ 25ինինտէ առաջնորդարան սանտըղընա պրագըլմասընա գարար վէրիլէրէք, եալընըզ աէօրթ եիւզ ալթունուն պէնտէնիզէ թէսլիմ օլունմուշ օլտուղու, վէ պալէատէ զիքր օլունան էպնիեէնին ինշասընա մուխասսաս պուլունտուղունու միւպէյին պիր գըթա սէնէտ ախզ խոլընտի:

Պու էպնիեէնին ինշասընը գարարըյլա իլէրուտէ վէրիլէճէկի կիւնէ գատար մէզպուր մէպլաղը մէզպուրուն, սէգիզ գալմասը իչին, Գրէտի Լիոնէ պանգասընա փարէզ իլէ պըրագըլմըշ տըր, վէ էլան տա օրատա պուլունմագտա տըր:

Մէզքիւր էպնիեէնին չիմտիէէ գատար եարըլմամասընըն սէպէպի աէ, պունտան ագտէմ առաջնորդարանըն չօգըք խարէսինտէն հալըլ օլան փարէզի վէ իւամլը պօրճլարըն սահիպլէրի թարաֆընտան հաճզ օլունմամասը տըր, նասըլքի պու կիւն պիթիւն իրատլար սահիպը մահճուզ թարաֆընտան հաճզ օլունմուշ տըր:

Կէչէն ճումա կիւնիւ Սարրաֆտա Թահրիրին պազը նամ պաղչէտէ քէքէրլիսի Մըսըրտան կէլմիշ օլան պազը միլլէթտաշլարըմըզ իլէ հալիմիզ իւզէրինէ պահս իյլէմէքտէ օլտուղումուզ սըրատա, Գահիրէ քիլիսէսինէ հրֆզ օլունան պինչարէլէր աէրխասըր խոլընէրէք, օնլար իչին պիր իհսան թօփլանմասը մէնասիպ կէօրիւլմիւշ, վէ պու սըրատա էլտէ մէվճուտ պուլունան աղչէնին պիր միգտարընըն իրսալը պէնտէնիզէ թէքլիֆ օլունմուշ օլուպ, պէն տախի քէնտիլէրինէ, պունուն իչին, իլէրուտէ իւզէրիմէ պիր մէսուլիյէթ կէլմէքլիք իհթիմալը, Մըսըրտան Տէրխասատէթէ իլթիճա իյլէէն պիթիւն միլլէթտաշլարըմըզըն իմտատը իլէ բէսմի պիր մէքթուպ թալէպ իյլէտիքիմ տըր: Հազըր պուլունանլար տախի, պու թէքլիֆիմի գապուլ իթմիշլէր իսէ պէրապէր, Գահիրէ քաղաքական ժողովընըն սանտըգպէտէ վէ տանըշման Գաբրիէլ էֆէնտի իլէ, Ուսումնասիրաց ընկերութիւնըն գուրծադիր ժողով սանտըգըարը Փիրուզեան Թովմաս էֆէնտիյի, պու մէքթուպուն թանզիմինէ մէմուր իթմիշլէր տիր:

Իրթէսի ճումա իրթէսի կիւնիւ ազչէնին եօլլանմասը խուսուսունտա, Սանկրոյ մահալլէզիյ առէնապետի Նիւրպէնկեան Մ. Սեպուհ էֆէնտի իլէ կէօրիւշմիւշ, վէ խավէլէրի պալէատէ մէզքիւր իքի սանտըգպար էֆէնտիլէրէ, կէրէք Սանկրոյ ժողովըն եօլլանաճաղը 100 ալթուն, վէ կէրէք թարաֆըմըզտան եօլլանըլաճագ մէպլաղ իչին կիւճթաս խոէն մալիւմաթը վէրմիշ խոլ տէ, պու սաաթէ գատար պէքլէտիկիմ բէսմի մէքթուպուն պէնտէնիզէ վասըլ օլմամըշ օլտուղունու պէեան իլէ իքթիֆա խոլընըմ:

Ջենոբ Մէրամէթճեան

ՃԷՆԹԸԼՄԷՆԼԻՔ

Ճէնթըլմէնլիքտէ քէսպի շէօհրէթ իթմիշ օլան ճիզվիթլիք ղազէթասը ճէնթըլմէնլէրի, պիզիմ մէնծ ազալար իլէ բաթրիգխանէէ տալգավուզլուգ խոլուպ վէ խէեալաթլարընը օգշատարագ քէմիքլէնմէքլիքտէն գաթի իւմիտ խոլլոտէն պէրու, արթըգ պիւթիւն պիւթիւն եօթէքինէ պէրիքինէ գօրգու վիրէրէք բարալար գօբարմաեա պաշլամըշլար տըր, վէ պու նէֆսի Իսթանպօլ իչինտէ, աճէպա հայտատլըգ տիմէք օլան էտեպսիզ ճանսըզ միւքէմմէլ սուրէթտէ իլէրու կէօթիւրէպիլմէք իչին, աճէպա Գալաթ ղալթլէ խէֆիլէէ լէրի կէօրէն խալըգ ճանըտէօտըլար, խորգուլար, չորըլըրտան խասսաթէն կէզմէկէ մէ ասամ կէզմիթմէկէ պաշլամըշլար տըր, չէօլէ քի չըմտի չօգլար, պունլարըն չէրրլէրինտէն գօրգմագտա վէ սագընմագտա տըրլար:

Իմտի, պու հայտուտլուղունու սիւրմէ չէյ օլտուղունա անլաթմագ իչին, միսալ օլարագ պիր ճէնթըլմէնլիքլէրինի նագլ իտէլիմ:

Պիր կիւն պիր Գոթօլիք փամիլեասը խանէսինտէ, պիր էնտէք վէ եախօտ պիր թաթլը բիշիրմէք իչին, պիր ճիռա բուհտան իպթիղա իտէրա վէ այրըճա կէօնտէրիլէրէք էճզաճընըն ալտըրտըղը սալըբիյէ:

Բուհ էվէ կէթիրիլիր, վէ սօնրատան մէզքիւր էճզախանէտէն, բուհ հօտ եանլըշ, վէ զարարլը պիր չէյ վէրիլմիշ օլտուղու անլաշըլըրագ, տիւնէ մէզքիւր խանէէէ սաամ նէթիճէսիւլիւքլէրէք, եանըլըշըգ խապէր վէրիլիր, վէ հէնուզ գուլլանըլմաքսըզըն տախի օլտուղունտան, էլվինլէրէք ալիւքլէյէ կէլիրլէր:

Ագշամ սաֆրատա մէզքիւր թատլը վէ եախօտ էնտէք բէնիւֆ իքէն, խանէ սահիպի քէնտի ֆամիլեասընա, կիւզէլ օլմուշ օլանլարտան պէեան խոլէր, վէ փամիլեասը տախի, փագատ կիւզէլ օլտուղունտան, պու կիւն չէօյլէ ատ պիր գազա կէչիրտիք, Ալլահըն իւթուֆէ իւ իհսանըլար տէր, վէ պիթիւն վուգուաթը հայի նագլ խոլէր:

Արատան պիր գաչ կիւն կէչիպ, պիր կիւն գահվէնին սիրրինէ աշիւապճա գօնուշուլմագտա իքէն, մէրգում քէնտի աէհտալարընա, խանէլէրինտէ էօյլէ պիր գազա վուգու պուլունտուղունու աէօյլէր, վէ հէր նասըլ իսէ, պունու ճիզվէթ ճէնթըլմէնլէրի իշիտիրլէր, վէ անընտէ գօշուպ էճզաճըեա պուլուրլար, վէ տահէ պիր հէթքիմէթ մէտէտաթ մադալիթինա անեէրտիւ թէրբիէ վէ էօրֆէլէր վէ թէհտիտլէր կէօսթէրէրէք, էս պէյ լիւղա վէրիրսինիզ, վէ եօգսա ղազէթանըզ էճզախանէնիզին նամուսունու պիր բարալըք իմէք տէրլէր:

Էճզաճը գօրգուպ խանէ սահիպինի պուլուր, վէ նիչին պու տիւշմէնլիկի քէնտիսինէ եադըմշ օլտուղունու ուղուրլար իւթէտէյ խոէր: Մէրգում խանէ սահիպի քէյֆիյէթի իշիտիւթիկինտէ շաշգըն գալըր, իչի անլար, թէէսսիւֆ խոէր, վէ էճզաճըեա, հայտէ սէն կիթ իշինէ, պէն սէնի պիր թէլիւքէտէն գուրթարըրըմ, խալթ իթմիշ, պիր ղազէթա տամ եազըլըր իսէ պէն մաանաս ղայրէթէ եամըշ, պէն սինին տախի տէհա էճզաճըլարըն ճէնթըլմէնլէրի էլինէ կիտէր, վէ էէր պու խուսուսա տախի իքի սաթըր պիր չէյ եազմագտա օլուր իսէնիզ (մալիւմ եա պունլար պիր չէյ եազմագ պիլմէզլէր, իլլա գահվէ իչէտիր կիպի, պիր ղազէթա քիրալաեարագ իչէրմէքտէ տիրլէր), սիզի բէզիլ իտէրիմ տէր, վէ խանէսինէ ավտէթ իտէր: Վէ պիր տէ արատան պիր գաչ կիւն կէչտիքտէ, միւհքէմ ճիզվիթլիք վէ միւֆսիտլիք ղազէթասընտա, մէզքիւր էճզախանէ հագգընտա մէտհ ու սէնալար իլէ եազըլը պալը իլանլար օ.

գունտուզունու իչէթաիկկիւտէ չաչա գալըր։

Իշթէ պունլարըն պիւյիւք սանաթը պու տուր, պէսպէլլի թէքրարէն կիտիպ մէզքիւր էճզաճըեը ըրգէշտըրմէչլէր, վէ զէվալլը տա գօգուսունտան նաչի աղըլարընա պիր քէմիք աթմըշ, վէ օլ վագըթ, կիւեա ումումուն մէնֆաաթը իչին գազաեը պիւլտիւրճէք եէրտէ, ալչագլըղը իրթիքեապ պիւլէ սէմէրի ադթարմըշլար, վէ մէտհ ու սէնաեա պաշլամըշլար տըր։

Շէյթան ալըըն կիւնահլարընը էմմա, կէչէնքի միւթէվէֆֆա Ալլահվէրտի վագասընտա տախի, էճզաճը միւսիւ Ծաննիեի տախի այնի սուրէթտէ ըրգըշտըրըպ մէրալարը ըրգըրըրտըգլարը շիւբհէ օլունմազտա տըր։

Մըսըր մէսէլէսինէ տաիր գօնթ Կրանվիլտէն գօնթ Տիւֆէրինէ իրսալ օլունան պիր գըթա նօթանըն թէրճէմէսի

—

Ֆօրէյն-Օֆֆիս (Ինկիլթէրրա խարիճիյէ նէզարէթի)

11 յուլիս 1882

([illegible])

Կէչէն նոյեմպեր աեընըն 4 իւ թարիխլիյէ Սըր Է. Մալէթէ քէշիտէ խյլէտիկիմ թէլէկրաֆնամէտէ, Գըրալիչա հազրէթլէրինին հիւքիւմէթինին բօլիթիգասը սուրէթի ալէնիեէտէ պէեան օլունմուշ իտի։

Մէզքիւր թէլէկրաֆնամէ բարլամէնթօեա տախի թէպլիղ խըլմըշ տըր։

Իշպու թէլէկրաֆնամէտէ, հէր միւլքիւն օլտուղու կիպի, Մըսըրըն տախի սէատէթի հալինին, էհալինին թարիգի թէրագգըտա իլէրիլէմէսինէ մէրպութ պուլունտուղու տէրմիեան խըլընմըշտէ, վէ պինաէն ալէյհ Խըտիվ հազրէթլէրինէ, էհալիեի ատէթա էսիրլիք վէ ճէհալէթ հալինտէն, հալը րիֆահա իլճա իյլէեէճէք, վէ պու հալտէ գալմասընը թէէմմին իտէճէք [illegible] ֆին թէվսիի, գիւրանա պիր պար մագամընտա պուլունան վէրկիլէրին լաղվը, էմլաք վէրկիսինին, սուրէթը մունթազամատէ, վէ միւնասիպի հալ ու մէվգը պիր գաեիտէ իւզէրինէ միւէսսէս օլարագ վազը, մէճպուրի օլան չալըշմագ վազթինին գըսատըլմասը, վէ սաեիր պու նէվ խուսուսաթըն իճրասը թավսիեէ ու իպրամ օլունարագ, նիհաեէթ Ֆրանըրզ վէ Ինկիլիզ ժէնէրալ-գօնսօլօսլարը իլէ գօնթրօլ-մէմուրլարընըն զայրէթի սաեէսինտէ պունլարըն վիճուտ պուլմալարընը կէօրմէք պահթընա նաեիլ օլունտու։

Ֆագաթ, խուսուսաթը սաեիրէ միեանընտա, իճրասը զաեէթ էհէմմ ու էլզէմ օլան պիր խոլահաթ գալմագտա օլուպ, պու իսէ եօգարըտա թաատատ իտիլէն պիլ ճիւմլէ թէնսիգաթը մուհիմմէտէն տահա էհէմմիեէթլի տատ օլունմագտա իտի։ Մէպուսու անհ օլան խոլահաթ եէլիւլէր հազգընտա ճարի օլան ուսուլու մուհաքէմէ վէ գավանինին եէնիտէն թանզիմի խուսուսու օլուպ, պու խուսուս իճրա օլունմատըգճա հիչ պիր հէյեէթի վիւքէլանըն Մըսըր էհալիսինին էմնիյեէթի քեամիլէսինի գազանամաեաճաղը, վէ պինաէն ալէյհ հիւքիւմէթին մուհաֆըզը լաեըգը ըգֆամըեը հաեիզ օլամաեաճաղը գապինէթճէ ուզճա բէք այէա անլաշըլմըշ իտի։

Նոյեմպեր վէ տէկտեմպեր այլարընտա պազը ուֆագ թէֆէք սաքէրի շուրիշլէր զուհուր իյլէեիպ, Արապի պէյ իլէ միրալայլարըն տախի ումուրու խարէճէ միւտախէլէլէրի կիթ կիտէ իլէրլէտիկի կիպի, ծիհաթինէ նազըրը տա օրտու մէվճուտունուն արթըրըլմասընը թալէպ իյլէմէքտէ, վէ պու զամմ իւսէ պիւտճէտէ 120,000 լիրատան զիեատէ եէնի պիր մասրաֆ արթմասընը մուճիպ օլմագտա իտի։ Հէր նէ հալ իսէ գօնթրօլ մէմուրլարընըն պէեան իյլէտիքլէրի էֆքեար թիկէրլէրինէ թէգատիւմ իտէրէք, պիւտճէ եօզարտա պէեան օլունմուշտան զիեատէ ազյէ եագըն պիր թէքլիֆ իւզէրինէ թանզիմ օլունտու իսէ տէ, հարպիյէ նէզարէթի թախսիսաթընտա եինէ [illegible] կէօրիւլմէքտէ օլուպ, գօնթրօլ մէմուրլարը իսէ, Խըտիվ հազրէթլէրինէ թագտիմ իյլէտիքլէրի րաբօրթօլարընտա, կէօրիւլէն զամմըն 153,000 լիրա օլաեըպ 211,000 լիրա օլտուղունու, վէ Սուտան իլէ Հապէշիսթան հուտուտու իւզէրինտէ իճրասընա գարար վէրիլէն հարաքեաթը ասքէրիէնին տախի մէսարիֆաթը քիւլլիեէի սաիրէեի մուճիպ օլմասը իհթիմալտէն պուլունտուղունու պէեան իյլէմիշլէր տիր։

Տէկտեմպերին 24ինտէ, Մ. Կամպէթթա Ինկիլթէրրանըն Բարիս սէֆիրի օլան լօրտ Լայընա, Մըսըր շուրայի նէվվապընըն գարիպէն թէճէմմիւ իտէրէք, միւզաքէրաթա պաշլաեաճաղընտան, խըտըթէի մէզքիւրէնին հալը սիեասիեէսինճէ պիւեիւճէք պիր թէպէտտիւլ վուգու պուլմասը մէլհուզ օլտուղունու պէեան իլէ, պու ֆուրսաթա, Ինկիլթէրրա վէ Ֆրանսանըն հէ՛մ քէնտիլէրին իթթիֆագը թամմէ իւզրէ պուլունմալարընը ալէմ նիւմաեան, վէ հէմ տախի Խըտիվ Թէվֆիգ բաշանըն թէշվիգ իտէպիլէճէկլէրինի սէօյլէմէսի իւզէրինէ, օլ վագըթ-էօյլէպիր նօթա իրսալը աուլա միւհթէմէլ օլմաղըղը հալտէ կէօնտէրիլէն նօթանըն իրսալը լազըմ կէլտի։

Մէզքիւր նօթաեա, գըրալիչա հազրէթլէրինին հիւքիւմէթի տէ, էկէր պիր հարէքէթի ասքէրի իճրասը լազըմ կէլիր իսէ, պէօյլէ պիր թահրիրաթա վազը իմզա իթմէսիյլէ, քէնտի պաշընա հիչ պիր թէտպիր իճրասընը տէրիւհտէ իթմէտիկինի, գայտը իհթիեաթ օլմագ իւզրէ պէեան իտէրէք, իշթիրաք իթմիշ իտի։

Ինկիլթէրրա հիւքիւմէթինի պէօյլէ պիր թահրիրաթա վազը իմզա իյլէմէկէ մէճպուր իյլէեէն խուսուսաթ, մէզքիւր նօթատա չէրհ ու իզահ օլունմուշ օլուպ, Ֆրանսա վէ Ինկիլթէրրա թարաֆընտան, Խըտիվին նուֆուզունու գուվվէթլէնտիրմէկէ վէ օնա թազվիյէթ վէրմէկէ գարարը գաթի վէրմիշ օլտուգլարընը միւպէյյին օլարագ, պէօյլէ պիր պէեաննամէ նէշրինին, միւշարիւլէյհ հազրէթլէրինին նուֆուզունա գարշը վուգու պուլաճագ հէր նէվ թէճավիւզլէ մէնն ի[illegible], վէ իթթիխազ օլունան իշպու գարարը գաթինին իճրասը իչին գուվվէեի ասքէրիէեէ միւրաճաաթա լիւզում կէօրիւլէպիլմէսի իհթիմալի տէ ինքեար օլունմաեարագ, անճագ գըրալիչա հազրէթլէրինին հիւքիւմէթի, պէօյլէ պիր չէյէ լիւզում կէօրիւլտիւքտէ, թութաճաղը մէսլէք վէ իտէճէկի մուախէզէտէքի սէրպէսթիյէթինի պիհագգըն մուհաֆազա իյլէմէքտէ իտի։

Պու սօն նօգթա իւզէրինէ, պիր ազ վագըթ սօնրա գըսսա պիր միւպահասա ճէրէեան իյլէտի, չէօյլէ քի, Մ. Կամպէթթա Մըսըրտա հիւքիւմէթի Սէնիեէ թարաֆընտան պիր միւտախէլէ իճրասընըն, մէսէլէնին հալլի իչին էն ֆէնա պիր թարիգ օլտուղունու պէեան իյլէմէքտէ օլտուղու հալտէ, Էվրօբանըն մուավէնէթի մատտիեէսինէ միւրաճաաթ իթմէքտէն տէ չէքինմէքտէ իտի։

Ցունվար 30 թարիխլիյէ լօրտ Լաեընտա քէշիտէ իյլէտիկիմ պիր թէլէկրաֆնամէտէ, Ինկիլթէրրա հիւքիւմէթինին պու խուսուս հազգընտա օլան միւթալէաթ ու նազարիյեաթընը իզահ իլէ, Ֆրանսանըն վէ եա Ինկիլթէրրանըն, եալընըզ պաշլարընա վէ եախօտ միւթթէֆիգէն, պիր միւտախէլէ իճրա իյլէմէլէրի ալէյհինտէ կէօստէրիլէն խուսուսաթը տախի պէեան իլէ, վէ իճրասը միւմքին օլան հէր պիր միւտախէլէնին տէ քէնտինէ կէօրէ միւնասէպէթսիզ նօգթալարը օլտուղունու, վէ Թիւրքիա միւտախէլէսինին տէ պու միւնասիպէթսիզլիքլէրտէն պէրի օլմաղըղընը գապուլ ու թէսլիմ իտէրէք, Ինկիլթէրրա հիւքիւմէթինին էֆքեարընը, եանի Մըսըրըն մուվագգաթէն ասաքիրի Օսմանիեէ թարաֆընտան իշղալընը, Ֆրանսա վէ Ինկիլթէրրանըն մուրագգապասը թահթընտա, վէ տէվլէթէյնի միւշարիւլէյհիմանըն րիզասը իլէ, լազըմ կէլէն թէէմմինաթ վէ շէրայիթ տախի ալըզ ու վազ օլունարագ, իճրա օլունապիլէճէկինի, վէ գուվվէթին պու սուրէթլէ իսթիմալընտա տէվլէթլէրին բէք ազ միւնասիպէթսիզլիք կէօրէպիլէճէքլէրինի, վէ պունուն օլ վագթա գատար տիւշիւնիւլէն վէ թէքլիֆ օլունան Թարիգլէրին էն էվվէլ օլտուղունու պէեան իյլէտիմ։

Տէկտեմպերին 26 ընտա շուրայի նէվվապ, Սուլթան բաշանըն րիեասէթի թահթընտա օլտուղու հալտէ, Խըտիվ հազրէթլէրի թարաֆընտան քիւշատ օլունտու։ Մէզքիւր նաեիպլէր մէճլիսի 1866 տա Խըտիվի սապըգ Իսմայիլ բաշանըն պիր էմիրնամէսիյլէ թէէսսիս օլունմուշ իսէ տէ, միւշարիւլէյհին խտարէսի զէմանընտա սայքի ասլա իւպաթը վիճուտ իթմէմիշ տիր։ Ազանըն սաեըսը 75 օլուպ, պունլար իւչ սէնէտէն իւչ սէնէեէ ինթիխապ օլունաճագլար, վէ 25 եաշընտա, վէ եախօտ տահա եաշլը օլան վէ նամուսու եէրինտէ պուլունան հէր պիր Մըսըրլը ինթիխապ թա գուրա վէրէպիլէճէք իտի։

Ցունվարըն 5ինտէ, վէթանըն հէր պիր աեվալընըն վէ իսթիգպալինըն հաքիմի մութլագը օլմագըղ եօլունտա կէզմէքտէ պուլունտուղուսըր Մալէթ թարաֆընտան իշար իտիլմիշ պուլունան Արապի պէյ, ծիհատիեէ նէզարէթի միւսթէշարլըղընա թայեին օլունտու։

Մահը մէզքիւրուն 10ունճու կիւնիւ, շուրայի նէվվապ իտարէի միլքիէ պիր թէշքիլաթ գանուննամէսի լաեիհասը թագտիմ օլունմուշ օլմաղլա, շուրայի մէզքիւր պիլխասսա տիւեունու ումումիեէի Մըսըրիեէեէ թախսիս իտիլմէմիշ օլան քեաֆֆէի վարիտաթըն, Խըտիվ հազրէթլէրինին ասլա մէտխալի օլմամագ իւզրէ, քէնտի իտարէսի թահթընա վազ օլունմասընը թալէպ իյլէտի։

Պու թէքլիֆին իւզէրինէ Շէրիֆ բաշա, պու նէվ մէթալիպի գապուլ իտէմէեէճէկինի պէեան իթտիկի կիպի, գօնթրօլ մէմուրլարը տախի, պէօյլէ պիր գարար իթթիխազ օլունտուղունտա քէնտիլէրին մալիեէ իւզէրինէ հիչ պիր մուրագգապալարը գալմաեաճաղընը տէրմիեան իլէ, պունա մուխալիֆէթ իթտիլէր։ Մ. Կամպէթթա մէզքիւր թէքլիֆ գապուլ օլունտուղտա, թէվրիեէի տիւեուն գօմիսիօնունուն վէրտիկի գարար ֆէսխ օլունաճաղընը զանն իյլէմէքտէ օլտուղու կիպի, գըրալիչա հազրէթլէրինին հիւքիւմէթի տախի պէօյլէ պիր թալէպին —հիչ տէեիլ իսէ օլ վագըթ պէեան օլունտուղու սուրէթ իւզրէ— գապուլի միւմքին օլամաղընը, վէ ֆագաթ մէզքիւր թէքլիֆ տէ նազարը տիգգաթ ու իթինաեա ալընմագա շայեան նօգթալար տա պուլունմասը իհթիմալտէն օլտուղունու պէեան իյլէտի։

Պինաէն ալէյհ, Շէրիֆ բաշա նէզտինտէ պու նէվ իտարէի լիսան

---

(263)

ԹՈՒՃՏԱՆ ԳԸՉԼԱՐ

ըընտան պիր նօգթա շաշմագ իսթէմէեէճէք տիր։ Իմտի, էկէրչի, սահիհէն, մէրգումուն սէօյլէտիկի մէնֆաաթլը չէյլէր հէր նէ իսէլէր, իչիտիպ անլամագըլըղը ալըշ վէ միւրատ իյլէմէքտէ իսէնիզ, էվվէլքի գարարլարընըզը թէպտիլ իլէ, եէվմի մէզպուրտէ քէօշկէ թէշրիֆ իյլէմէլիսինիզ․․։

—Տօղրուսու պէն տէ սայքի օլ մէրթէպէ արզու վէ մէրաք իյլէմէքտէյիմ․․․—տէտի մէրգումէ գատըն, միւմքին մէրթէպէ իզթիրապը տէրունիսինի սէթրէ չալըշարագ։

—Հայտէ յինիզ, մատամ, թէրէտտիւտ լազըմ տէկիլ տիր, գարար վէրէրէք սէօզ վէրինիզ․․։

—Է՛հ, բէք ալէա, հայտէ յինիզ թէրէտտիւտի պիր թարաֆ իլէ սէօզ վէրտիմ․․։

—Իմտի տիմէք տիր քի, քէօշքէ տէ ազշամ թաամընա թէշրիֆ իտէճէքսինիզ, էօյլէ տէկի՞լ մի․․։

—Էվվէթ, կէլէճէկիմ․․։

—Ումարըմ քի արթըգ թէպտիլի էֆքեար իթմէեէճէքսինիզ տիր․․։

—Խայր, սէօզիւմ սէօզ տիւր․․։

—Պու վատինիզտէն տօլայը իֆթիխար վէ քէշէքքիւր իտէրիմ․․․—տէյի ճէվապ վիրտի Լիօնէլ քէմալի նէզաքէթ վէ թաազիմ իւզրէ, հէնուզ տիւպէր պիր հալտէ պուլունան մատամ Պլանշ տը Լասէնինին տէսթինի թութուպ պուս իտէրէք։

Ամէլի էօթէտէն, կէչմէքտէ օլան շու հալլէրի սէյր իյլէմէքտէ իտի։

Արատան պիր աազըզա կէչտիքտէ Լիօնէլ սէապա գալգտը, վէ արթըգ կիթմէք իւզրէ մէրգումէ վատիտ գատըն իլէ Ամէլինին միւսաատէլէրինի թալէպ իյլէտի։

Հալպու քի Կօնթրան, մէրգում կիթտիքտէն սօնրա, թէքրարէն վալիտէսիյլէ զէվճէսի պէյնինտէ թէհասսիւս իթմիշ օլան պիւրուտէթին պաշ ալըըբընը ախշէյիպ չէքմէքլիկէ մէճպուր օլաճաղընը տիւշիւնտիւկինտէն հէման քէնտիսի տախի աշըպ եուրիւտի վիրմէք իսթէտի։

—Մօնսիէօ Լիօնէլ, նէ թարաֆա կիտէճէքսինիզ, աճապա պուլվարա տօղրու կիտէճէ՞քմիսինիզ տիր, —տէյի սուալ իյլէտի, մէրգում։

—Էվվէթ։

—Պէնիտէ արգատաշլըղա գապուլ իտէպիլի՞րմիսինիզ։

—Քէմալի իֆթիխար վէ մէմնունիյէթ իլէ․․։

Լիօնէլ իլէ գօնթ Կօնթրան գօնագտան տիշարը չըգտըլար։

Պունլար կիթտիքտէն սօնրա, կէլին վէ գաեըն վալիտէ, պիրպիրինէ պիր լագըրտը պիլէ սէօյլէմէքսիզին պըրագըպ քէնտի տայիրէլէրինէ չէքիլտիլէր։

Ամէլի քէնտի օտասընըն սիւրկիւսինիւ գօյտուղտան սօնրա, հէտիյէէ գուլթուսունու աչտը, վէ եալընըզ գօզու ճիհէթինէ ֆարգ օլունմագտա օլուպ, սայիր ճիհէթլէր իլէ իսէ, թըպգը թապիի Տանաէ չիչէկինէ պէնզէմէքտէ պուլունան միւճէվհէրաթը պուս իթմէկէ պաշլատը։

—Ա՛հ, —տէտի մէրգումէ քէնտու քէնտուսինէ սէվինճինտէն տէլի օլարագ, —թէհի եէրտէ մէրգումուն վագիֆ օլմատըղը հագգընտա շիւբհէլէրէ գահիր օլտու իտիմ․․․—մէկէրչի իշպու մուճիպ թէզէքքիւր օլմագտա օլան չիչէքլէրի կէթիրիպ հէտիյէ իյլէմէսի, պիւթիւն պիւթիւն մուզայէրինի իսպաթ իթմէքտէ տէկի՛լ մի տիրլէր, մէրգումուն մուհապպէթի սահիհէսինէ տէլալէթ իյլէմէքտէ տէկի՛լ մի տիրլէր։

Մէրգումէ եէնիտէն Լիօնէլին հէտիյէլէրինի տօգատըլարընա կէօթիւրէրէք պուս իյլէտիքտէն սօնրա, պիւթիւն պիւթիւն չէվգէ կէլէրէք տախի,

—Մէրգում պէնի սէվմէքտէ տիր․․․սէվմէքտէ տիր․․․սէվմէքտէ տիր․․․—տէտի,—ինշալլահ պիր գաչ կիւնտէն մէրգումուն գօնաղընա կիտէճէկիմ տիր, պիլմէթ քէնտի տայիրէսինտէ պուլունաճաղըմ տըր․․․վէ պիլէքի տէ պիր կիճէ սապահա գատար եանընտա գալապիլէճէկիմ տիր, վէ ինշալլահ արթըգ օլ կիճէ, չէօյլէ պիր պօյնունտան պօզաղընտան սարըլարագ սըլաճագ, վէ գուլագլարընտան աչաղը տախի, օլ հէր քէսին քէնտի սէվտիկինէ սէօյլէեէ կէլտիկի քէլամաթը տիլարաեը սէօյլէմէլիք իգպալընէ նաիլ օլաճաղըմ տըր․․․չիւնքի մէրգումու սէվմէքտէյիմ, էվվէթ, տէյիլ եալընըզ սէվմէքտէ, իլլա աթէշի աշգըյլա եանըպ թութուշմագտայըմ։

Ամէլի պունլարը քէնտու քէնտուեէ պէօյլէ սէօյլէտիքտէն, վէ պատէհու ճիւզիճէ սիւքիւթ իյլէտիքտէն սօնրա, գաշլարընը էյմի, վէ վահշիճէ պիր պագըշ իլէ տախի եէնիտէն քէլամէ ալագ պիւլէ,

—Շիմտիյէ գատար նէ՞ եափտըմ պէն, —անճագ խէեալի պիր հըրս ու թամահ չէօհրէթ արգասընտան տիւշտիւմ, էօյլէ տէկի՛լ մի, էվվէթ վահի խէեալաթլար օրթասընտա թէլէֆի էօմր ու էվգաթ իյլէտիմ, էօյլէ տէկի՛լ մի,—մէկէրչի պիր գօնթէսլիք իւնվանըյլա իքի վէ եախօտ իւչ միլիօնլուգ պիր սէրվէթ գազանմագըլըգ հըրս ու թամահ տիվանէլիկիյլէ քէնտիմի հէլաք իյլէմէքլիքտէն պաշգա պիր չէյ եափտը՞մ մը,—էվվէթ, էօյլէ պիր տիվանէճէ էֆքեարա խըտմէթ իտէրէք, գըլգըպատա զաթէն սէվմէտիկիմ պիր ատամըն ագտը նիքեահը հալգասընը պօյնումա կէչիրտիմ, վէ մէրգումու հալէտա սէվմէքտէ վէ հէմտէ սէվէպիլմէքտէ տէկիլիմ, վէ հէմտէ սէվմէեէճէկիմ տիր, չիւնքի, իսթէտիկիմ շէվգ ու զայրէթ վէ աթէշի հարէքէթէ մալիք պուլունմագտա օլմամագտան պաշգա, մուզայիրի օլարագ, քէնտի օլ կէվշէք թապիաթըընը իգթիզասընճա տախի, վալիտէսի նէզտինտէ, պէնի միւտաֆաա վէ մուհաֆազա խտէմէեէրէք քիւչիւք տիւշիւրմէքտէ, վէ մահճուպ գըլմագտա տըր, չէօյլէքի, մէրգում նէզտինտէ, ատէթա պիր էչեա վէ պիր էսիր մագամընտա պուլունմագտայըմ,—տէտի։

Ամէլի պունլարը պէօյլէ տիւշիւնէրէք, պիր սանտալիյէ իւզէրինէ օթուրու վիրտի, վէ եախօտ տահա տօղրուսու տիւշիւ վէրտի։

Մէրգումէնին գաշլարը աչաղը ինտիլէր, լէհճէսի սօլմաեա պաշլատը, վէ պիւթիւն վիճուտի իւզէրինտէ պիր ղայրէթսիզլիք վէ պիր տէրմանսըզլըգ արըզ օլտուղունտան, գօլլարը տիւշիւպ սարքա գալտըլար։

Մէրգումէ մէզքիւր հալտէ պիր վագըթ գատար գալտը, պատէհու եավաշ եավաշ պաշընը եօգարը գալտըրըպ, վէ օգվարի տիքիլմէքտէ օլան քիրփիքլէրի այթընտա բարլամագտա օլան կէօզ պէպէքլէրինտէ, թէքրարէն պիր գօեու նէշիլիւ հասըլ օլարագ, աթէշլէր սաչըլմաեա պաշլատըլար։

—Հայֆա՛ քի, պէն պու գօճամ օլաճագ Կօնթրանը րաթթ կէթիր-

խյլէմէլէրի, վէ պու խուսուս իւզէրինէ իւրար իթմէլէրի իչին Ֆրանսըզ վէ Ինկիլիզ գօնթրօլ մէէմուրլարընա լազըմ կէլէն թալիմաթ վէրիլտի։

Հագըգաթէն տէ, ասլա մէսուլ օլմաեան, վէ միլլէթին վէքիլի օլմաըը սըֆաթը տախի բէք տէ աչիքեար օլմաըըզը կիպի, հիչ պիր թէճրիպէ կէօրմէմիշ, վէ հէնուզ բօլիթիգա ուսուլունէա մէրի իւլ իճրա օլան ուսուլ ու գավայիտի պիլէ էօյրէնմէմիշ պուլունան պիր հէյէթին էլինէ օլ գատար վասի մէզունիյէթլէր վէրիլմէսի ասէթա միւմքինիւզ օլասըզու կիպի, գուվվէի ճիատիեէ իւէ ֆըրգաի ասքէրիյէ րուէսասըընըն եէտի իգթիտարընտա պուլունմագտա, վէ պունլարընտա արզուսու օրտու մէվճուտու իլէ մասաշլարըն արթըրըլմասը, վէ պիր չօգ զապիթանըն րիւթպէլէրինին տէ թէրֆի գըլընմասը օլտուղու անլաշըլմագտա իտի։

Ֆեպրուարըն 2 ընտէ, պիր հէյէթի մէպուսէ թարաֆընտան հէյէթի վիւքէլանըն թէպտիլի խուսուսու թալէպ ու իւրար իտիլմիշ օլմաղլա, պէօյլէ պիր թէքլիֆի րէտտա իթմէկէ գուվվէթի օլմատըզը իթիրաֆ իյլէմէքտէ պուլունան Թէվֆիգ հազրէթլէրի, րույի մուվաֆագաթ կէօսթէրէրէք, օլ վագըթ հարպիեէ նազըրը պուլունան Մահմուտ Սամի բաշա պաշ վէքալէթէ, վէ Արապի պէյ տէ հարպիյէ նէզարէթինէ թայեին օլունտուլար. իրթէսի այ նէչը օլունան պիր էմրնամէի Խըտիվիէ Արապի պէյին րիւթպէսի բաշալըգա թէրֆի գըլընտըղը կիպի, տիկէր պիր չօգ զապիթանըն րիւթպէլէրի տէ թէրֆի օլունմուշ իտի։

Պունուն իւզէրինէ տիկէր պիր չօգ թէվճիհաթ տահա վուգու պուլուպ, Սըր Է. Մալէթ, ապրիլ այընտա պունլարըն 520 է պալիղ օլտուղունու, վէ արթմըշ օլան մաաշլարա վէրիլէճէք բարանըն նէրէտէ՞ն ալընաճաղընը պիլմէտիք. Ինկիլիզ գօնթրօլ մէէմուրլարընըն [illegible] պուլունտուգլարը [illegible] իչար էյլէմիշ տիր։

(Տէվամը վար)

[...]ՈՄԷԼԻ ՇԸՄԷՆՏԸՖԷՐԻ ԹԱՀՎԻԼԱԹԸ

400էր ֆրանգ գազանան նումէրօլար սըը։

27,521	142,766	328,836	607,863
27,522	142,768	328,837	607,864
27,523	142,769	328,838	607,865
27,524	142,770	328,839	620,131
27,525	170,331	328,840	620,132
1,561	170,332	369,531	620,133
1,562	170,333	369,532	620,134
1,563	170,335	369,533	620,135
7,565	177,696	369,534	652,561
7,846	177,697	369,535	652,562
7,847	177,698	400,116	652,563
7,848	177,700	400,117	652,565
5,849	178,951	400,118	662,116
426	178,952	400,119	662,117
427	178,953	400,120	662,118
428	178,954	424,836	662,119
430	178,955	424,837	662,120
6,171	181,871	424,838	673,446
6,172	181,872	424,839	673,447
6,173	181,873	424,840	673,448
6,174	181,874	437,691	673,450
6,175	181,875	437,692	675,196
281	186,781	437,693	675,197
282	186,782	437,694	675,198
283	186,784	437,695	675,199
284	186,785	480,686	675,200
285	197,091	480,687	708,231
546	197,092	480,688	708,232
547	197,093	480,689	708,233
548	197,094	480,690	708,234
549	197,095	494,656	708,235
91	209,206	494,657	758,006
92	209,207	494,659	758,007
93	209,208	494,660	758,008
95	209,209	499,371	758,009
61	257,741	499,372	758,010

115,962	257,742	499,373	767,581
115,963	257,743	499,374	767,582
115,964	257,744	499,375	767,583
111,965	257,745	550,551	767,584
111,241	276,556	550,552	767,585
121,242	276,557	550,553	795,026
121,243	276,558	550,554	795,028
121,244	276,559	550,555	795,029
121,245	276,560	601,411	795,030
121,736	282,596	601,413	825,091
141,737	282,597	601,414	825,092
141,738	282 598	601,415	825,093
141,739	282,599	607,861	825,094
141,740	282,600	607,862	825,095

(Տէվամը)

ԱԶԳԱՅԻՆ

Տիւնքի ղազէթալարտա օգունտուղունա կէօրէ, Իսքէնտէրիյեէ վագաասընտա, օրատա պուլունան Հայլար քիլիսէսէ սըղընմըշ օլուպ, վէ քիլիսէտէ պիր վասի պաղչէ օրթասընտա պուլունտուղունտան, քիմսէեէ պիր զարար խասըլ իթմէմիշ տիր։

* *

Մըսըրտա մուհաֆըզ Իպրահիմ պէյ բէք կիւզէլ սուրէթտէ խալգըն էմնիյէթինէ չալըշմագտա օլտուղունտան, էհալիճէ պիր գօրգու պուլունմագտա տէյիլ իմիշ։

Պու իքի խապէր տախի, օրատա առաջնորդ վէքիլի Արժ. Տէր Սահակ հայր թարաֆընտան պիլտիրիլմիշ տիր։

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

Տրապիզոն, 8 յունիսի

Քանի օր է, որ Տրապիզոն, Պոնտոսի մայրաքաղաքում եմ։ Ամենից առաջ ճանապարհորդին բարեւում է աղքատութիւնը։ Նաւահանգստի ափը շրջապատված է խումբ մուրացկաններով... քաղաքի ամեն փողոցներում աջ ու ձախ շինված են սրճարաններ, որոնց աչագին թիւը ցոյց է տալիս պ. պ. անգործների մեծ բազմութիւն առաւօտից մինչև երեկոյ վեր ընկած սրճարանի կողքին։

Այցելեցի դպրոցներին. Նշանաւոր են պ. Մեղաւորեանի բացած համազգային երկսեռ դպրոցները, ուր ընդունվում են ամեն դաւանութեանց պատկանեալ հայ մանուկներ։ Եզվիտները արդէն ուղղափառ հայոց գերապայծառի շնորհիւ հաստատվել են այստեղ. այդ պ. վերապատվելին իրանց ուսումնարանի կառավարութիւնը եզվիտներին է յանձնել, ուր այժմ մինչև 200 հայ մանուկներ են յաճախում։ Ուղղափառ հայերի մէջ բաւականին Վենետիկում աւարտած երիտասարդներ կան, որոնք խիստ տարտամ, թոյլ են և վճռական ոչինչ չեն կարող առնել իրանց հոգեւոր վերապատվելիների վսասակար ներգործութեանց դէմ։ Երկու ընթերցարան—լարաններ ունեն ուղղափառներ և համազգայիններ։ Ռուսահայքից ստացվում է միայն «Մշակ»։ Առաջին անգամ ես կեանքումս տեսայ, որ մի բողոքական հայ համազգայինների բեմից խօսում էր միսիօնարների համազգային թերութիւնների վրա։ Ատենաբանի խօսքով, այն կրօնը որ ազգային պառակտումն է սերմանում, նա ընդունելի կրօն չէ կարող լինել, քանի որ քրիստոնէական կրօնը սէր է, միութիւն է։

Միևնոյն օրը Տրապիզոնցի երեցփոխանները վարչութեան անդամներ էին ընտրում։ Դեղեցիկ խօսում էին թէ ատենապէտը և թէ արքազանը, բայց այս կողմեր գեղեցկութիւնը կենտրոնանում է միայն խօսքերում։ Մի բան որ պատիւ էր բերում իրանց և թէ ճշմարիտ էր, ամենքը խոստովանում էին որ իրանց բոլոր գործերը անվանական են եղել. Ժողովուրդ սովորել է մի խումբ բառեր, ինչպէս դիւան, հ[...]մ[...], աջակողմեան, ձախակողմեան, բուէ և դորանց վերա հաստատված է ազգային սահմանադրութիւնը։ Դրականութեան մէջ անցեալ տարի վարչութեան տանենի վրա երկու խնդիր դրված է եղել և դրանք մինչև այժմ էլ այն տեղ են, կարելի է եկող տարի ևս այն տեղ մնան փտած (փասուլիայի) լուբիայի նման։

Տրապիզոնցիք իրանց յոյսը կտրել են Կ. Պոլսից։ Նոքա արևմուտքից իրանց երեսներ շրջել են դէպի արևելք։ Նոքա աշխատում են իրանց ուսումնարանները նմանեցնել ռուսահայոց ուսումնարաններին։ Ուղարկել են երեխայք և յօժար են ուղարկելու ռուսահայոց ուսումնարաններում։ Նոքա չատ հեշտութեամբ կարող են լեզուով և դպրոցական ուղղութեամբ միանալ ռուսահայոց հետ, որ խիստ նըպաստաւոր կը լինի։ Տրապիզոնը Տաճկահայաստանի և Պոլսոյ միութեան հանգոյցն է, այդ հանգոյցն արձակվելից զկնի, բոլոր հայոց ուսումնարանները կենդարկվէին ռուսահայոց ազդեցութեանը և Նորա լեզուն կը տիրէր գրականական ասպարիզում և գրականական մի լեզու կունենայինք։ Շատ ուրախալի կը լինէր, թէ Կ. Պոլսոյ հայ-կօլօնիան կարողանար գոնէ ինքնին միայն կառավարել։ Բայց այդ Նոր Բաբելոնի որդոց մէջ դեռ «ամենայն ինչ աներևոյթ է և անպատրաստ» քանի որ իրանց համար միջնակարգ դպրոցներ չունեն, բոլոր Տաճկահայաստանի դպրոցները կառավարութեան տակն են մտել...։

Ամառն է։ Երկիրը գործելու եղանակ։ Հայաստանից գրեթէ ամեն օր 35–45ով խումբ խումբ հետի ամբողջ քանի օր քայլելով, գալիս են պարտքերի մէջ խեղդված երկրագործներ, Կ. Պոլիս գնալու, մշակ դառնալու, պարտքերը վճարելու համար։ Երբ կարեկցում, հարցնում ես.—ո՞ւր ես գնում, եղբայր, ինչից ստիպված թողել ես բնանիքդ, հայրենիքդ։

—Քուրդը մեզ աւրեց, պատասխանում է։

Ի՞նչ խորամանկ նախադասութիւն։ Դա հայ չարչին է դրել գիւղացու բերանում։ Բայց երբ նորա թշուառութիւնների պատճառը քննում ես, հարցնելով—ո՞րքան պարտք ունիս։ Ի՞նչպէս դիզվել է քեզ վրա այդ գումարը։

Անցեալ տարին պատասխանում է, չափ ու կէս ցորեան (վեց պուդ) պարտ առի քաղաքացուց, որ երկու տարվայ ընթացքում աճեց ու հասաւ 150 ոսկու։

Այժմ Հայաստանում ամենայն ինչ ոչնչանում է, մի բան որ վէշապի պէս հսկայաբար աճում է, դա երկրագործի պարտքը և չարչու դըրամագլուխն է։ Ո՞ւր կը մնայ քրդի աւերում։ Այդպիսով երկրագործը 100–200, 300 ու. ոսկու պարտքով, չարչու մեղքը քրդի վզին դնելով, անցնում է Հայաստանից Տրապիզոն հետիոտն, ղրկելով իր բնտանիքը օրական պարէնից և գնում է Կ. Պոլիս չարչու անյագթելի հրէշային տոկոսի դէմ մաքառելու գրկանքների և քրտինքի գնով։

—Բայց. ի՞նչու մնում ես այդ անողորմ տոկոսի տակը, որ քեզ ոչնչացնում է։

—Ի՞նչ անեմ, պատասխանում է գիւղացին, քաղաքացին իմ աչքիս առաջ 3 մեճիտիէ տալիս և 5 մեճ. պարտք գրում և տոկոս է պահանջում նաև իր չը տուած 3 մեճիտիէն, կամ մի չափ սերմնացու է տալիս 2 ամիս ժամանակով և կալոցին երկու չափ պահանջում։ Կասէ, կուզես առ, կուզես մի առնիր։ Ջը կայ մի ուրիշը, որ 2 մեճ. տար և 2 մեճ. պարտք գրէր և տոկոս խղճմտանքով հաշվէր, ամենքի պայմաններն ևս միատեսակ են։

Իսկ էլ հայ վաչխառուն որ ամեն բարի բաներում անհամաձայն, սակայն հաշւում համաձայնել է նաև թիւրք չարչիների հետ։

Ջը պէտք է մոռանալ որ, հայ մըշակները թւում կան նաև քուրդ և թիւրք մշակներ, դոքա քուրդ և թիւրք երկրագործների դասակարգից են։

Իսկապէս հարստահարութեան ենթական ոչ թէ ազգութիւն այլ երկրագործութիւնն է, եթէ բազմաթիւ են հարստահարվող հայեր, նորա համար է որ, բազմաթիւ են հայ երկրագործներ։

Այս տնաքանդ չարեաց առաջ առնելու համար, երկու տարի առաջ, Խրիմեան հայրիկը և մեծ. Պ. Նուպարեանի կողմից խորհուրդ տրվեց, փոխատու ընկերութեան կանոնագրութիւն թարգմանվեց և ուղարկվեց Պոլսոյ սովերոց յանձնաժողովին, որպէս զի հիմք դնեն այդպիսի մի ընկերութեան, 5000 բուբլու մի գումար յատկացնելով սովելոց գանձարանից։ Մինչև այժմ ոչինչ չարին. երեւի յաւ չէ թուացել նրանց երկրագործի վիճակը բարելաւացնելու խնդիրը — ճշմարիտ էլ, եթէ երկրագործների վիճակը բարելաւի, այնուհետև ո՞վ պիտի Կ. Պոլսում մշակութիւն անի։ Ո՞վ պիտի վաճառականների հակները արժանագին մի տեղից միւս տեղը փոխադրէ կամ նրանց կեղտ ու աղբը մաքրէ։

«Այլ առակ լուարուք»։

Հերու ձմռան, Էջմիածնում, Մանկունու առաջնորդութեամբ, Էջմիածնայ միաբանութիւնից մի առաքելական խումբ պիտի կազմվէր (ծիծաղաշարժ լուր) և դորանք Հայաստանը պիտի առաքելագործէին... Այժմ «Մասիսում» կարդում ենք, որ «աբեղայք փափկասունք Պոլիս աշխարհի» նոյնպէս մտադիր են առաքելական խումբ կազմել, Հայաստանում եզվիտների դէմ կռուելու, թե Հայաստանի ոչխարները կթելու։ Խումբը դեռ չը կազմված արդէն դրվատիք, բանաստեղծութիւններ, ոտանաւորներ կազմվել են։ Բայց մեր պատմական կրօնաւորները ո՞րքան ընդունակ են եղել պրօպագանդ անելում երբ և իցէ, դա աներևի է...

Մնում է խոնարհաբար մի բան խնդրել սուրբ հայրերից, որ նոքա լաւ հասկանան, խելամուտ լինեն բառի նշանակութեան և նորա մտքի տակ բացատրված գործունէութեան։ Մի խօսքով հասկանալ, որ որ պրօպագանդ անելը քէլէխ (ձեռնելահաց) ուտել չէ։

Ա. Թ[...]

(Մշակ)

ՀԱՇՈՒԵՑՈՒՑԱԿ ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԻՍԻ ԵՒ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՆ Ի ՆՊԱՍՏ ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՄՈՒՏՔ

690 հատ նկարահանդիսի տոմս գին 5 դհկ.	դհկ.	3,450
2818 հատ վիճակահանութեան տոմս գին 10	»	28,180
Ստակի տարբերութիւն		335
	դհկ.	31,965

ԵԼՔ

ԾԱԽՔ ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԻՍԻՆ

Ազդերու տպագրութեան և փակցնելու	դհկ.	445.
Նկարներու փոխադրութեանց	»	190.
Հանքային ածուխ, փայտ և մանր	»	128.
Նկարներու ղետեղման	»	111. 25
Մի մեծ և մի փոքր շրջանակ	»	92.
Փայտեղինաց փոխադրութեան	»	70.
Ներկայացուցչի ամսական	»	1,296.
Տանուկավաճառի »	»	1,080.
Դռնապանի »	»	124.
Գործակատարաց նուէրք և ամսականք	»	496.
	դհկ.	4,232. 25
Ապառիկ		1,160.
Դրամ Տիկին Գանձապետի յանձնուած		26,572. 75
	դհկ.	31,965.

Ղալաթիա 20 յուլիս 1882

... Տէր,

Տնօրէն Ժողովս պատիւ ունի ներկայիւս ծանուցանել արգոյ ազգայնոց թէ ազգային Գրավաճառներէն Մեծ. Ցարութիւն էֆ. Ջինճիրճեան՝ համաձայն պայմանագրութեան մ'որ վերջերս կնքուած է իր և Տնօրէն Ժողովոյ մէջ տեղ, իր գրատան դասագրքերուն վաճառումէն գոյացած հասոյթէն Միացեալ Ընկերութեանց որոշ գումար մը յատկացնելու պարտաւորութիւն ստանձնած է։

Սոյն կարգադրութիւնն արգոյ ազգայնոց ծանօթութեանը բերելով, Տնօրէն Ժողովս կը հրաւիրէ զանոնք որ, ինչպէս ամեն պարագայից մէջ՝ նոյնպէս և այս առթով բարեհաճին նպաստել Միացեալ Ընկերութեանց՝ խրախուսելով յիշեալ ազգայինն իր սոյն ձեռնարկին մէջ։

Խնդրելով, Մեծ. Խմբագրապետ Տէր, որ բարեհաճիք հրատարակել ներկայս Ձեր պատուական թերթի մէջ։

Մնամք յարգանօք
Ի դիմաց Միաց. Ընկերութեանց
Տնօրէն Ժողովոյ

Ատենադպիր — Ատենապետ
Ցովհ. Թ[...] — Խ. Ա[...]

ՄԻՒՀԻՄՄ ԻԼԱՆ
Օ ԼԻՒՆԷԹ Տ'ՕՐ

Սլէաթը ճէրրահիյէ, կէօզլիւք, կէօզէ վէ կէօրմէեէ տայիր ալէաթլար, վէ էտէվաթը սայիրէ մաղազասը

Ի[...] Պ[...], Շէյի Խ[...] Ի[...] Խ[...] [...] Ն. [...]

Պալէատէ պէեան օլունան խամ իլէ, պու տէֆա միւճէտտէտէն պիր մաղազա քիւշատ իթմիշ օլտուղումուզու հիւրմէթլու էհալիյէ իլան խտէրիզ։ Մէզքիւր մաղազամըզտա էտէվաթը ճէրրահիյէ, մէսէլա, հէքիմլէրին իսթիմալ իթտիքլէրի չիգտան աէրունինտէ ալէաթլար, գա[...]րըգ պաղլարը, լասթիքտէն մասմուլ հէր նէվ էտէվաթ, վէ ամէլիեաթը ճէրրահիյէ իճրասը իչին լէվզըմ ալէաթլարը պուլունմագտա օլուպ, ճումլէսի տէ էն սօն իճատլարըն ֆէվգէլէտէ թախթիգ[...]ան իյմալ օլունմուշ, վէ Եվրօբանըն պիւյիւք խասթախանէլէրինտէ մէչահիրի ա[...]թըպպա թարաֆընտան իսթիմալ օլունան ճինսլէրտէն պուլունմուշտուրլար. մաղազամըզտա ուլումու թաբիիեէ տայիր ալէաթլար, վէ էն զիեատէ լիւզումլի օլան էլէքթրիք մաքինալարը, հավաեը պօշալթան մաքինա, Վօլթա վէ Պունսէն բիլլէրի վէ սայիրէ տախի մէվճուտ օլտուղու կիպի, կէօզէ վէ պազմաեա տայիր ալէաթլար, վէ բլանլար թանզիմի իչին հէր նէվ միւհէնտիսլիք էտէվաթը տախի պուլունմագտա, վէ քեօֆֆէսի տէ Եվրօբանըն էն մէշհուր ֆապրիգալարընտան չըգմըշ օլտուգլարը հալտէ, էհվէն ֆիեաթլար իլէ ֆիրուխթ օլունմագտա տըրլար։ Մէմալիքի էճնէպիյէ իչին սիփարիշլար գապուլ օլունուպ, միւշթէրիլէրին էզհէր ճիհէթ մէմնուն գալմալարընա դայրէթ օլունուր։

Փօզդումուշ օլան ալէաթլար տամիր թամիր խտիլիր։

ԻԼԱՆԱԹ

ԹԱԴԷՈՍ Ց. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Միւմախիլէյհ Գալաթատա Կէօմրիւք ճատտէսինտէ Ատա խանը գարշըսընտաքի 40 նիւմերօլու տայիրէնին 3 նիւմերօլու մաղազասընտա, քեաֆֆէի տավալար հագ. գընտա, հէր նէվի լէվայիհ վէ միւսթէտիւ. եաթ թանզիմ, վէ Օսմանլը, վէ Ֆրան. սըզ լիսանլէրինտէն ուսուլ վէ նիզամը վէճհլէ բրօթէսթօ վէ սէքվէսթրօ վէ սայիրէ թէրթիպ, վէ եէքտիկէրէ թէր. ճէմէ, վէ ճիւմլա կիւնլէրի տախի իւճ. րէթ վէրմէկէ գուտրէթի օլմաեան էս. հապը մէսալիհին էվրագընը մէհճանէն թահրիր կըլէտիկի կիպի, տէվայիրճէ խարիճ էզ մուհաքէմէ իսթիտա թագ. տիմի, իհզարիյէ, անզ ու իշարճա, բրօ. թէսթօ, վէ վէքեալէթ, վէ սայիրէ թաատիգ խուլմէսի միսիլլիւ մուամէլաթը իճրաեա խուսուսիյէթի օլան պիր չախսըն, մահէլլի մէզքիւրտէ տայիմա հազըր պու. լունաճաղընը, թիւճճարանէ վէ քէսրէ. թի մէշաղիլ սահապընտան պուլունան տաավի միւմէյիզանը միւթէպէրանընա իլան իտէր ։

9—10

ՀԱՄԱՌՕՏ ԲՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ
Ի ՊԷՏՍ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ

Գ. Մ. Ասլանեան էֆէնտի թա. րաֆընտան գալէմէ ալընմըշ պու. լունան իշպու միւֆիտ տէրս քիթա. պը, նէֆիս բէսիմլէր իլէ թէզեին գըլընմըշ օլտուղու հալտէ, ճիւզ պէ ճիւզ նէշր օլունաճագ տըր ։

Իլք ճիւզիւ 80 սահիֆէտէն միւ. րէքքէպ օլարագ, պու քէրրէ, 5 ղուրուշ ֆիեաթ իլէ մէվգըի ինթի. շարա վազ օլունմուշ տուր ։

Հէր քիթապճը տիւքքեանլարըն. տա, վէ խուսուսիյլէ Կէօչէ–օղլու խանընտա նօ. 13–15 Միացեալ ըն. կերութիւնլարըն իտարէխանէսի իլէ. Մահմուտ բաշատա Թ. Զէնճիրճեան էֆէնտինին 239 նումերօլու քիւ. թիւպխանէսինտէ պուլունմագտա տըր ։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ

—o—

ՄԱՆՐ ՈՒՍՄՈՒՆՔ
ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՀԱՒԱՏՈՅ
ԵՒ
ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻ
22րդ Տպագրութիւն

Մարկոսեան Գրիգոր էֆէնտիի սոյն աշխատութիւնն որ մեծ ընդու. նելութիւն գտած է ազգային վար. ժարանաց մէջ Միացեալ Ընկերու. թեանց հուիրուած լինելով հեղի. նակէն, այս անգամ մաքուր տպագ. րութեամբ և գեղեցիկ պատկերնե. րով զարդարուած ի լոյս ընծայուած է և կը վաճառուի բոլոր Հայ գրա. վաճառաց քով ի գին 60 բարայի ։ Կեդրոնատեղին է Միացեալ Ընկե. րութեանց գրասենեակն, թիւ 13, Կէօչէ–Օղլու խան, Ղալաթիա ։ Շատ գնողներու համար մասնաւոր զեղչ կը լինի ։

ՂԱՆԻՑԷԹ ԻՒԼ ԼՈՒՂԱԹ

Մէարիֆ նէզարէթի ճէլիլէսի թէֆթիշ վէ մուայենէսէ տաեիրէսի ազասընտան Մէհէմմէտ Շիւքրի վէ Միքայէլ Աշճեան էֆէնտիլէրին թէէլիֆ իյլէմէքտէ պուլունտուգ. լարը մէզքիւր միւֆիտ լուղէթ քի. թապընըն 8լինճի ճիւզիւ տախի պու քէրրէ նէշր օլունմուշ տըր ։

Ղանիեէթ–իւլ–Լուղաթը, պուն. տան պէօյլէ, Արամեան մաթպաասը միւտիրի Գարեգին Պաղտասարեան էֆէնտի, մաթպաասը հիսապընա թապ իյլէեէճէկինտէն, տէվամը թահթը թէէմմինէ ալընմըշ տըմէք տիր ։

ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍԵԹԵԱՆ
ԳՐԱԿԱՆ ԶԲՕՍԱՆՔ

Հեղինակին մեծ մասամբ անտիպ քերթուածոց մի հաւաքածոյն է ։ Ամեան տպրանէն ութածալ հինգ թերթերով մաքուր տպագ. րութեամբ ի լոյս ընծայուած և նը. գրուած առ. Հայ ուսանողութիւն ։

Ամեն կարգի ազգայնոց ըմթեր. ցանութեան արժանի սոյն գրքոյկն խիստ յարմար է նաև միջանակա. բաշխութեանց պարգևներու հա. մար ։

Գինն է հինգ ղուրուշ.

Կը ծախուի բոլոր գրավաճառաց քով. կեդրոնատեղին է Արամեան գրատունը ։ Դպրոցաց համար զեղչ կը լինի ։

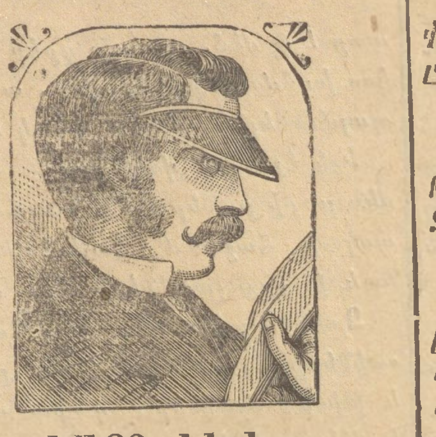

ԿԱՐՏ–ԻԻՎ
(ՎԻՋԻԷՌ–ՊՐԷՎԹԷ)
ՏՕԳԹ. ՈՒԱՑԹԸՆ ԻՀՏԱՄԸ

Պունուն կիճէլէրի ըշըգ իլէ եազը եազանլարա վէ տիւքիշ տիւքէնլէրէ վէ եազըն կիւնէշին գարշըսընտա չալըշանլար իլէ սայիր պու նէվ մէշ. ղուլիյէթլէրի օլանլարա բէք պիւ. յիւք ֆայիտէսի վար տըր, չէօյլէ քի, մէզքիւր ալընըգ գօմուլտուգ. տա, ըշըգ կէօզլէրինէ վուրարագ, կէօզլէրինին պօզուլմասընա սէպէպ օլամազ ։

Բույիթախթըմըզ աթըպպայի հա. զըգասընտան կէօզ թապիպի տօգ. թօր Մէլինճէն էֆէնտի, իշպու ա. լէթըը կէօրտիւքտէ զիեատէսիյլէ թահսին իյլէմիշ օլուպ, հաթթա քէն. տիսինէ միւրաճաաթ իտէն խաս. թալարա տախի մէզքիւր ալէտըը խաֆիֆաէ իթտիրմէքտէ տիր ։

Մէզքիւր միւֆիտ «վիզիէր» Գա. լաթատա, կիւմրիւք եազընընտա

վագը Ատա խանընտա 14 նիւմերօ. լու օտատա պուլունմագտա տըր ։

ՊՕԵԱՃԸՆԱ ՎԷ ՀԻՉ ՊԻՐ ԹԷՐ. ԹԻՊԱԹԱ ՄԻՒՀԹԱՃ ՕԼՄԱԳՍԸ. ԶԸՆ ԵԻՒՆ, ԻԲԷՔ, ՔԷԹԷՆ ՎԷ ԲԱՄՈՒԳ ՊՕԵԱՄԱԳ

Ֆամիլեալարըն խիթխալի իչին իհտաա վէ թէրթիպ խոլմիշ օլան պու պօեալար իլէ, ֆիտիան վէ էմ. սալի, վէ չօրապ, վէ տանթէլա գօրտէլա վէ սայիրէ պօեանըըլա. պիլիր ։

Մէզքիւր պօեալար իլէ, մէզքիւր չէ.չէր, խաթէր եիւն վէ խաթէր ի. բէքտէն քէթէնտէն վէ բամուգ. տան օլունլար, չու աթիտէքի բէնքլէրէ պօեանապիլէճէքլէր տիր. աչըգ քէօթանէ բէնկի, գօեու քէ. թանէ բէնկի, րուժ մաժէնթա վէ րուժ կրընա թէօմիյէ օլունան գըր. մըզը բէնքլէր վէ բէմպէ բէնք, գօեու սինճապի բէնք, ալ բէնք, մաի մէնէքշէ բէնկի աչըգ մաի, գօեու մաի, գօեու ալ բէնկի, սի. եահ, զէյթունի եէշիլ բէնք, ա. չըգ եէշիլ, սարը, վիշնէ բէնկի, ինճու բէնկի (կրի բէօլ), վէ էրիք բէնկի ։

Պու պօեալար իչին տախի, Գա. լաթատա վագը Ատա խանընտա 14 նիւմերօլու օտատա մաքինա գօմի. սիօնճուսու Յովհաննէս Արշակունի էֆէնտիյէ միւրաճաաթ իթմէլի տիր ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Ա. Ա. ՍՈՒՐՖԷՆԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻՆԻՆ
Իսթամպօլ, Ալաճա համամ, Քէրէսթէճիլէր ճատտէսի Ն. 14
ՊԱԳԳԱԼԻՅԷ, ՎԷ ԷՎՐՕՊԱ ԻՉԿԻԼԷՐԻ ՄԱՂԱԶԱՍԸ

ՍԻՆՔԼԷՌ ՍԱՊՈՒՆՈՒ

Ինկիլթէրրալը մէշհուր քիմեաքէր տօգթէօր Սինքլէրին իճատքէրտէսի օլան մէզքիւր սապուն, կէրէք սըճագ վէ կէրէք սօղուգ սու իչինտէ քէօբիւրիւպ, չամաշըրլարը ասլա էսկիթմէքսիզին թէմիզլէր. պաշգա սապունլարտան զի. եատէ գուրու օլտուղունտան, մէզքիւր սապունուն պիր օգգասը, տիկէր սապունլարըն իւչ օգգասընըն եէրինի թութմագտա տըր ։ Իչինտէ ասլա գա. բարըը մատտէլէր պուլունմատըղը կիպի, չամաշըրլարը տա չիւրիւթմէտիկին. տէն, մէզքիւր սապուն իսթիմալ օլունտուգտա, պիր սէնէտէ էսկիեէճէք չամաշըրլար, իքի սէնէ տաեանըրլար ։

ՍԻՆՔԼԷՐ սապունու գուլլանըլտըղընտա, խանէլէրտէն չամաշըր բաթըր. թըըը տա գալգաճագ տըր, չիւնքի իշպու սապուն գահվէթի գաեէթ պօլայ. լատըր, չէօյլէ քի, չամաշըրլարը սըճագ սու իչինտէ գայնաթմագ, պուղա. տաեա գօյմագ վէ սայիրէ կիպի չէյլէրէ իհթիեաճ գալմազ ։

Սինքլէր սապունու ֆանէլալարը ասլա սերթլէթմէքսիզին թէմիզլէր, վէ իբէքտէն մամուլ էշեանըն տա բարլագլըղընը գայպ իթմէզ ։

ՍՈՒՐԷԹԻ ԻՍԹԻՄԱԼԸ

Մէզքիւր սապունտան պիր գալըպ տիլիմ տիլիմ քէսիպ, գայնար սու իչինէ գօեարագ հալլ իթմէլի տիր, թա քի սապուն սուեուն իչինտէ քեամի. լէն էրիյին, պատէհու պիր գազանըն իչինէ տէօրթ գովա սօղուգ վէ եախօտ — չամաշըրլար բէք քիրլի իսէ — սըճագ թաթլը սու տօլտուրուպ, մէզքիւր սապունլու գայնար սուեու պու գազանըն իչինէ տօլտուրմալը, վէ քիրլի չամաշըրլարը տախի պու գազանըն իչինէ թէմամիյլէ պաթըրարագ, պիր կի. ճէ էօյլէճէ պրագմալը տըր. վէ իրթէսի սապահ չամաշըրլարը օ սուեուն իչին. տէ չիթիլէմէլի վէ էյիճէ սըգտըգտան սօնրա, իքի եախօտ իւչ տէֆա թէմիզ թէմիզ սօղուգ սուտան կէչիրմէլի թա քի սապուն տէֆ օլսուն. պու հալտէ մէզքիւր չամաշըրլար քեամիլէն գար կիպի պէեազլանըրլար։ Քիրլի չամաշըր. լարը սապունլու սուեուն իչինտէն չըգարտըգտան սօնրա, մէզքիւր սուեու տէօքիւպ տէ գայ իթմէմէլի տիր, պունուն իչինէ տէ պօեալը չամաշըրլարը 4–5 սաաթ պրագըլըրը, վէ սօնրա եինէ եօգարտա թաարիֆ օլունան վէճհ իւզրէ եըգանըլտըղը հալտէ, մէզքիւր չամաշըրլար տա բէք ալէա սու. րէթտէ թէմիզլէնիրլէր ։

Մէզքիւր սապունուն կէրէք թանէ իլէ վէ կէրէք թօբտան սաթըըը իչին, Հայկական Վաճառատուն մաղազասը մագարր թախսիս գըլընմըշ, վէ պու խուսուսա ումումի աճէնթօսու իլէ պիր մուգավէլէ ագտ խոլմիշ օլ. տուղունտան, Տէրխատէթ վէ պիլատը սիլէսէ, վէ Անատօլունուն հէր թա. րաֆընտան մէզքիւր մաղազաեա միւրաճաաթա միւսարաաթ իթմէլի տիր ։

Մէզքիւր մաղազատա ալէա կիրիտ սապունլարը, վէ սայիր հէր նէվ սա. պունլար, նէֆիս սիեահ խավեար, Գայսէրիեէնին էվ բաստըրմասը, խալիս վէ գօգուսուզ սիպիր եաղը, նէվ պէ նէվ սըրարմաչէթ մումլարը, Րիօ վէ Մարթինիք գահվէլէրի, Թրիեսթէ, վէ Հօլանտա չէքէրլէրի, վէ Ֆրան. սանըն քէլլէ չէքէրի, Նաբօլի վէ Ճէնօվա մաքառնա վէ չէհրիեէլէրի, Մալ. թա վէ Մարսիլեա բաթաթէսլէրի, եէրլի վէ Ֆլէմէնկ բէյնիրլէրի, Միւ. լան եաղը, քօլա, Մըըր, Իթալեա վէ Ինկիլիզ բիրինճէլէրի, ֆասուլեա, զէյթուն եաղը, չիվիտ, վէ սայիրէ պուլունուր ։

Մէզքիւր մաղազանըն մէպտէսի «ազ գազանըպ, չօգ սաթմագ, վէ սա. թըըըն քէսրէթինտէն իսթիֆատէ իթմէք տիր ։ Թարթըլար վէ էմթաանըն ճինսինճէ ասլա հիյլէքեարլըգա իրթիքեապ լտիւմէտիկինէ հէր քէս պիթ. թէճրիւպէ իղնա օլմուշ տուր ։ Սաթըն ալընան մալլար, մաղազանըն հա. մալլարը վասըթասըյլա նագլ խոլտուքտէ, ուֆագ պիր նագլիեէ իւճրէթի ալընմագտա տըր. Թահրիրէն վէրիլէն սիբարիշլար, վագթիյլէ վէ տիգգաթը թամմէ իւզրէ իճրա խոլիւպ, մահէլլինէ իրսալ օլունուրլար ։ Քէնտի խըտ. մէթքեարլարը վէ եախօտ տիկէր պիրիսինին վասըթասըյլա սիբարըշ վէրէն. լէրէ, վէրիլէն էմթաաեը, վէ մուգապիլէն ալընան մէպլաղը միւպէյյին պի. րէր բուսուլա կէօնտէրիլիր ։

Մէզքիւր մաղազատա Ֆրանսատան խասսէթէն ճէլպ օլունմուշ Շամբան. եա, Մալակա Սէնթ–էմիլիօն, Մէտօք շարապլարը, վէ սայիր հէր նէվ նէ. ֆիս շարապլար, ճինս ճինս գօնեագլար, ամէր, մէնթա, քիւրասօ, իք. սիրլէր, գութուլար իչինտէ սարտէլա, Լիօն չէհրինին սալամին նամ մէշհուր սուճուղու վէ Նօվ պալըգլարը, էվրօբանըն չէշէէր իչինտէ սագլանմըշ նէֆիս թիւրլիւ թուրշուլարը, թուզլու սու իչինտէ սագլանմըշ թազէ ֆասուլեա, եէշիլ զէյթուն, պէզէլեա, վէ չէշէէր իչինտէ տօմաթէս վէ սայիրէ տէ պու. լունուր ։

Պագըլլար պիւզիմ ֆիեաթլարըմըզը պիր անը պէհա պուլմագտա օլտուգլա. րընտան, պու գաթըլարա խապէր վէրիրիզ քի, մաղազամըզտա ֆէնա մալ իյի մալ եէրինէ սաթմագ, էքսիք թարթմագ վէ սայիր պու նէվ հիյլէքեար. լըգլարա իրթիքեապ օլունմամագտա, վէ պինաէն ալէյհ ֆէնա մալ իյի մա. լը եէրինէ ուճուզ ֆիեաթ իլէ վէրիլիպ տէ, քիմսէ իղֆալ խոլմէմէքտէ տիր ։ Ուճուզճուլուգ խուսուսունտա, մաղազամըզ իլէ հիչ պիր մաղազա րէ. գապէթ իթմէմէքտէ տիր, վէ խոսմէզ ։

ԲԱՐԼԱՏԸՃԸ ՍՈՒ

Մէզքիւր նէվիճատ սու, չէշէէր իչինտէ պուլունմագտա օլուպ, պագըր. տան վէ բիրինճտէն մամուլ էշեալարըն քիրինի իքի տագիգա իչինտէ թէ. միզլէմէքտէ վէ օնլարա ֆէվգէլատէ պիր բարլագլըգ վէրմէքտէ տիր ։

Իշպու բարլատըճը սու տախի Ալաճա համամընտա Քէրէսթէճիլէր գարշու. սընտա Ն. 14 Հայկական Վաճառատունտա ֆիրուխթ օլունմագտա տըր։

ԲԱԶԱՐԼԸԳ ԵՕԳ—ՍԱԹԸՇԼԱՐ ՔԷՇԻՆ

ՏՕԳԹՕՐ
ՑԱԿՈԲ ԷՖԷՆՏԻ ՍԻՄՕՆՕՖ

Բույիթախթըմըզտա վէ միւլքէթի միզտէն օլտուղու հալտէ պիր թա. պիպի հազիգ տահա արթմըշ տըր. չէօյլէ քի տօգթօր Ցակոբ էֆէնտի Սիմօնօֆ Փարիստէ քէնտի իլմինի բէք բարլագ սուրէթտէ թահսիլ ու իքմալ, վէ քէնտի չէհատէթնա. մէսի անզ ու իսթիհսալ պիրլէ, պու տէֆա պու թարաֆա ավտէթ իյլէտիկինտէն, վէ չիմտիքի հալ եազ մէվսիմի օլմասը ճիհէթիլէ Պօ. ղազ իչինտէ, Մէզար պուրնունամ մահէլլտէ 30 նիւմերօ իլէ միւրագ. գամ սահիլխանէտէ իգամէթ իյլէ. մէքտէ պուլունտուղունտան, հէր կիւն մահէլլի մէզգիւրտէ, քէն. տույէ միւրաճաաթ իտէն քէյֆսիզ. լէրի գապուլ իյլէմէքտէ օլտուղու կիպի, չարշէմպի կիւնլէրի տախի, մէճճանէն օլտուղու հալտէ, պագ. մագտա տըր ։

Բազար իրթէսի վէ բէնճշէմպէհ կիւնլէրի, սաաթ 6 տան 8 է գա. տար, Իսթանպօլտա Պաղչէ գա. բուսունտա վագը 18 նիւմերօլու Մէրհամէթճեան էճզախանէսինտէ պուլունմագտա, վէ միւրաճաաթ իտէն քէյֆսիզլէրէ մէճճանէն պագմագտա տըր ։

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ
ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՆԻ ՈՃՈՎ

Երկրորդ տպագրութիւն

ԹՈՎՄԱՍ ԹԷՐԶԵԱՆ

Թէրզեան էֆէնտինին իշպու գա. եէթ միւֆիտ էսէրի, պունտան էվ. վէլ չըգեան օլտուղու գապուլիյէ. թէ մազհար օլարագ, իւք թապըն. տան գալմամըշ օլտուղունտան, պու

տէֆա լագըմ կէլէն պազը թէզեի. տիւլաթ տախի իճրա օլունարագ թէքրար թապ խոլմիշ տիր ։

Պու քիթապ ֆրանսըզճա էօյրէն. մէք արզուսունտա պուլունանլարա պիւյիւք խըզմէթ իտէպիլէճէկին. տէն, օլ արզուտա պուլունանլա. րըն, հէմ չաբուգ սուրէթտէ, վէ հէմ տէ էօյլէ հավայի օլմաեըպ, էսասը պիր թարզտա լիսանը ֆրան. սէվիյի թահսիլ իյլէմէք իսթէեէն. լէրին պիրէր թանէ իշթիրա իլէ, իսթիֆատէ իյլէմէլէրինի նասիհաթ իտէրիզ ։

Ֆիեաթը 6 ղուրուշ տուր ։

ՏՕԳԹՕՐ
ՃԷԼԱԼԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻ

Տօգթէօրու միւմախիլէյհ, եա. լընըզ Ֆրէնկի իլէթի, վէ պէլ սօուգլուղու, վէ ումում ալաթը թէնասիւլիյէ (ծննդական գոր. ծարանք), վէ խորար եօլլարընա տայիր խասթալըգլարա տիւչար օլանլարըն, էմրի թէտավիլէրինէ պագմագտա տըր ։

Տօգթօր Ճէլալեան էֆէնտի, սապըգը վէճհ իւզրէ, հէր կիւն սաաթ 4 տէն 10ա գատար, Պաղ. չէ–գաբուսունտա, Համիտիյէ թիւրպէսի սըրասընտա, Սինապ. եան Վիչէն էֆէնտինին ԻՔԻ ԳԱ. ԲՈՒԼՈՒ թէսմիյէ օլան 32 նիւ. մերօլու էճզախանէսինտէ խաս. թալար գապուլ իթտիկի կիպի, բազար կիւնլէրի տախի, Պէյօղ. լուտա, Աղա ճամիսինտէ, Սա. գըզ–աղաճը ճատտէսինտէ, 27 նիւմերօլու քէնտի խանէսինտէ, քէզալիք մէրիզանը գապուլ էյ. լէմէքտէ տիր ։

ՄՈՒՍԱՅԷՆԷՑԻ ԽԱՍԹԷԿԵԱՆ
ՏՕՔԹԷՕՐ ՇՈՒԱՐՑ

Էօյլէտէն, էօյլէ սօնրա ալաֆ. սաաթ 4 է գատար

40–Պիւյիւք Հէնտէք սօգագը–40

Տօքթէօրիւ միւմախիլէյհին գա. պինէսինտէ, հէր նէվի հավա պօ. շալտըճը, վէ նէֆէս եօլլարընա էն. վայը էճզա պուխարլարը իւֆլէ. մէկէ մախսուս ալէթլէր մէվճուտ օլուպ, ագ ճիկէր վէ պօղազ վէ պուրուն խասթալըգլարընա խու. սուսի օլարագ պագտըղը կիպի, է. լէքթրիք ալէթլէրիյլէ իճրա օլու. նան հէր նէվի թէտավիյի եարամ էսկի կէօքիւզ վէ նէզլէ, վէ պօղ. մաճա էօքսիւրիւք, վէ տիֆթէրի վէ եէլ վէ սինիր խասթալըգլարը վէ քէօթրիւմիւք վէ սաիրա կիպի իլէթլէրին թապիպի խուսուսի տիր ։

Քէզա, կիզլի խասթալըգլար զայիֆլիք վէ զայիֆլիք ։

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԷՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱԼԱՐԸ

Բարիզ, 2 օգոստոս

Ֆրանսըզ ֆօնտօսու 3 %	81-46
» » 5 %	114-55
Էսհամը Ումումիյէ աչըգտը	10-30
» » գարանտը	10-55
1865 Իսթիգրազը	63-
1869 »	56-
1873 »	52-
Րումէլի շըմէնտը. թահվիլը.	49-25
Օսմանլը Պանգասը	688 37 1/2
Գրէտի լիօնէ	670
Րուս ֆօնտօսու 5 % (1877	-
Րուսեանըն Շարգ իսթիգրազը	-
Իթալիա ֆօնտօսու	87-5
Մըըր խսթիգ. պիրլէշմիշ	255-
Խըտանեա խարիճի իսթիգրազը	27-
Գամպիօ Լօնտրա իւզէրինէ	25-14

Բարիս, (Պուլվար) 1 օգոստոս

Ֆրանսըզ ֆօնտօսու 5 %	-
Էսհամը Ումումիյէ	-

Լօնտրա 3 օգոստոս

Ինկիլիզ գօնսօլիտի	99-5/8
Էսհամը Ումումիյէ աչըգտը	10-3/16
» » գարանտը	10-1/2
1865 Իսթիգրազը	12-3/4
1869 »	11-5/8
1871 »	57-1/2
1872 (Պօնտու Թրէզօր)	21-
1873 »	10-1/2
Տէվլէթի Ալիէնին 1877 իսթիգ. րազը	66-
Օսմանլը Պանգասը	17-1/2
Րուսիա իսթիգրազը 1873	81-7/8
Մըըր իսթիգրազը պիրլէշմիշ	50-5/8
» իմթիեազլը (շըմէնտը.)	78-3/8
Տայիրա սանիյէ	52-3/4
Մըըրըն Րօչիլտ իսթիգրազը	74-
1877 Մաճարիսթան էսհամը	100-1/4
Գամպիօ Բարիզ	-

Վիէննա, 3 օգոստոս

Լօնտրա իւզէրինէ գամպիօ	120-40
Րումէլի տէմիր եօլ թահվիլաթը	23-30

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էսհ. Ումումիյէ	յուլիս 22 ագշմ. գբ.	11-2[illegible]
» »	յուլիս 23 սաբ. ս.	11-5[illegible]
» »	էն եիւքսէք	-
» »	էն աշաղը	-
» »	Սաաթ 5 տէ	11-5[illegible]
1863 Իսթիգ. (Մուհթօն) 6 % ֆ.		-
1865 » » 6 % ֆ.		63-
1869 » (Բինար) 6 % ֆ.		57-
1872 » (Պօն տիւ Թրէզօր)		20-5[illegible]
1873 » (Բինար) 6 % ֆ.		54-
Րումէլի շըմէնտըֆէր		48-50
Րէբօր	ղուրուշ	-
Հէվալէսիզ	»	17-[illegible]
Ագչէ Ֆայիզի	%	9-

ԱԳՍԻՕՆԼԱՐ ՖԻԵԱԹԸ

Կրէտի ժէնէրալ 6 %	6-[illegible]
Սօսիէթէ ժէն 6 %	5-
Իսթանպօլ Պանգասը	9-
Սօսիէթէ Օթօման	3-5[illegible]
Թրամվայ 5 %	330-
Լավրիօմ (մատէն)	170-

ԱԳՉԷԼԷՐԻՆ ՓԻԱՏԱՍԸ

Օսմանլը լիրասը 100 ղրշ. տան	Ղ. [illegible]
Ինկիլիզ լիրասը	110[illegible]
Ֆրանսըզ ալթունու	88-
Րօլ	90-[illegible]
Դրիմից ալթունու	51-[illegible]
Պէեազ մէճիտիյէ	108-[illegible]
Մէթալիք	206-
Պէշլիք	210-
Ալթըլըգ	126-[illegible]
Պագըր	700-
Դարպօն գայիմէսի գարիք	9-[illegible]

ԳԱՅՄԷՆԻՆ ՓԻԱՏԱՍԸ

Էն եիւքսէք	1100-
Էն աշաղը	1100-
Սաաթ 5 տէ	1010-

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ՓԱՆՃԵԱՆ